

Тема 3. Суперечності та соціально- економічні наслідки глобалізації

- 1. Соціально-економічні наслідки глобалізації.**
- 2. Суперечливий вплив глобалізації на світову та національні економіки.**
- 3. Сутність та особливості альтерглобалізму.**
- 4. Основні цілі антиглобалізму.**

1. Основні тенденції глобалізації

Позитивні наслідки процесу глобалізації:

1. **Поглиблення спеціалізації і міжнародного поділу праці (МПП)**, розширення виробничої кооперації.
2. **Економія на масштабах виробництва**, скорочення витрат, що створює умови для зниження цін.
3. **Виграш від вільної торгівлі**.
4. **Загострення міжнародної конкуренції, що стимулює подальший розвиток нових технологій**, формує нові конкурентні ринки, посилює суперництво на традиційних ринках.
5. **Підвищення продуктивності праці** внаслідок раціоналізації виробництва на глобальному рівні та поширення передових технологій.
6. **Мобілізація значних обсягів фінансових ресурсів**, оскільки інвестори можуть використовувати більш широкий фінансовий інструментарій на значно більшій кількості ринків.
7. **Формування економічної основи для вирішення глобальних проблем людства**, що обумовлено об'єднанням зусиль світової спільноти, консолідацією ресурсів, координацією дій у різних сферах.

Нерівномірність розподілу переваг глобалізації

Переваги глобалізації розподіляються нерівномірно між країнами різного рівня розвитку - глобалізація укріплює позиції промислово розвинутих країн, даючи їм додаткові переваги. У той же час розгортання процесів глобалізації в рамках сучасного МПП загрожує заморозити нинішнє положення менш розвинутих країн (т. з. світова периферія), які стають швидше об'єктами, ніж суб'єктами глобалізації.

**ступінь
позитивного
впливу
глобалізаційних
процесів на
економіку окремих
країн залежить від
місця, яке вони
займають у світовій
економіці**

Загрози глобалізації

Несправедливий розподіл благ глобалізації породжує загрозу конфліктів на регіональному, національному і світовому рівнях

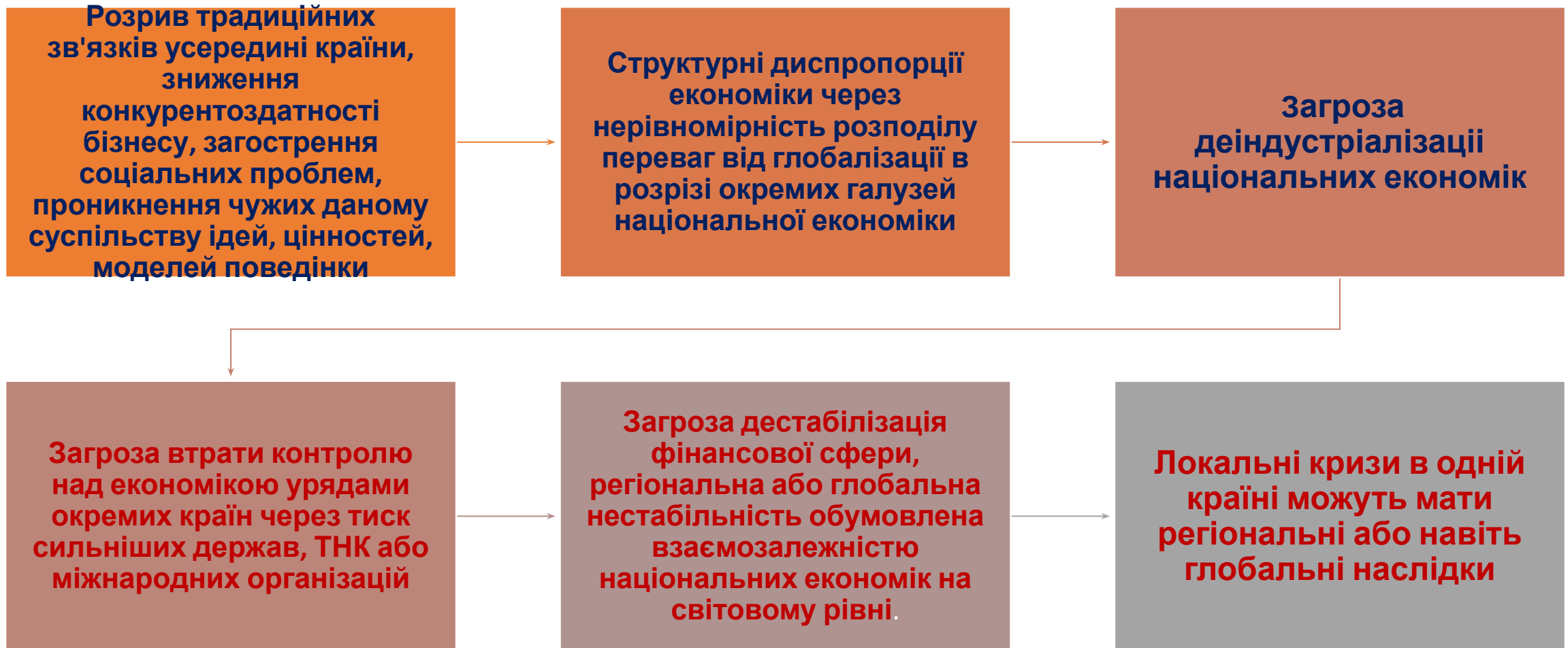

Відбувається поляризація доходів різних країн - країни, що швидко розвиваються, входять в коло багатих держав, а бідні країни все більше відстають

Це поглиблює неоднорідність, створює нову модель світу - *світ 20:80* або *суспільство 1/50ї*.
80 % всіх ресурсів контролює т. з. "золотий мільярд", який охоплює лише п'яту частину населення планети.
20 % багатих країн розпоряджаються 85 % світового ВВП, на їх економіки припадає понад 80 % світової торгівлі та фінансового капіталу.

Негативні наслідки глобалізаційних процесів

2. Суперечності сучасної постіндустріальної глобалізації

1. Процеси глобалізації надають можливість **більш широкого і раціонального використання виробничих ресурсів різними країнами**. Промислово розвинені країни отримують кваліфіковану робочу силу з інших країн, що є позитивним наслідком розвитку глобалізації. *У той же час цей наслідок можна розглядати як **негативний для тих країн, які втрачають своїх кваліфікованих робітників***.
2. *Позитивним* наслідком глобалізації є загострення конкурентної боротьби на світовому ринку. *Але цей наслідок є негативним* для країн, що розвиваються, оскільки **гостра конкурентна боротьба сприяє лише найсильнішим, найпотужнішим суб'єктам світової економіки і залишає на периферії більш слабких**.
3. Поглиблення міжнародного поділу праці (МПП) розглядається як позитивний результат глобалізації. У той же час **цей результат є негативним для слаборозвинених країн, перетворюючи ці країни на сировинну периферію («бананові республіки»)**.
4. Існують *суперечності між суб'єктами глобалізації – інтересами **транснаціональних корпорацій (ТНК) та інтересами національних держав***, на території яких працюють ТНК.

Загрози з боку ТНК для менш розвинених приймаючих країн

- використання робочої сили на небезпечних виробництвах з неадекватним рівнем оплати, що веде до **руйнування соціального капіталу країни**;
- знищення лісів і рибних промислів, вичерпання природних ресурсів, продаж токсичних хімічних речовин, які не розкладаються природним шляхом. Все це призводить до **руйнування природного багатства держави**;
- скорочення інвестицій у наукові дослідження та підготовку наукових кадрів, зменшення **рівня інноваційності економіки та погіршення її галузевої структури у напрямку сировинності**;
- шкідливе виробництво, яке призводить до **погіршення стану навколишнього середовища і загрожує здоров'ю нації**. У довгостроковій перспективі це призводить до погіршення життєздатності суспільства в цілому;
- вимоги прямих субсидій, фінансової підтримки інфраструктури, пільгових режимів для ТНК порівняно з національними підприємствами. Це призводить до зниження рівня конкурентоспроможності національних підприємств і, в результаті, до **банкрутства та закриття виробництв, що не витримали конкуренцію із світовими ТНК**.

Суперечності глобалізації в Україні

- **Підвищення рівня глобалізації України супроводжується втратою нашою країною своїх конкурентних позицій**, у т. ч. науково-виробничого потенціалу (*частка України у світовому ВВП скоротилась з 0,37% у 1991 р. до 0,12% у 2016, тобто зменшилась майже втричі*).

Це відбувається як унаслідок дії *об'єктивних суперечностей глобалізації* — переважної реалізації в процесах міжнародної інтеграції економічних інтересів більш сильних світових гравців (країн-світових лідерів та інтеграційних об'єднань). Також діє низка *суб'єктивних причин* — затяжні кризові трансформації, відсутність системних реформ, суспільно-політична нестабільність тощо.

- **Суперечності, що виникають у процесі економічної інтеграції України в глобальне світове господарство:**
  - між національними, регіональними та глобальними інтересами;
  - між експортерами та імпортерами;
  - між захистом внутрішнього ринку і зовнішньоекономічною експансією.

3. Сутність та особливості альтерглобалізму

Загострення суперечностей глобалізації обумовило вихід внутрішніх проблем держав і регіонів, які потерпали від негативних глобальних наслідків, на світовий рівень.

Це породило **рух антиглобалістів**, які виражають політичний супротив глобалізації.

Сучасний антиглобальний рух являє собою сукупність суспільних організацій, ініціативних груп та осіб, які протестують проти окремих проявів та наслідків глобалізації.

Ідеологією антиглобалістів є альтерглобалізм.

Альтерглобалізм як сукупність поглядів передбачає формування такої світової системи, яка зменшить нерівномірність глобалізації, усуне домінування та монополізацію прав у глобальному управлінні, поширить соціально - орієнтовану контрольовану глобалізацію не лише на розвинуті, а й інші країни.

4. Основні цілі антиглобалізму.

Засудження західних компаній і урядів за прагнення збільшити власну владу над світом. Незадоволення антиглобалістів від діяльності ТНК через значну експлуатацію робочої сили у приймаючих країнах та безробіття в розвинутих країнах.

Критика нерегульованого руху грошових потоків у світових масштабах, що спричиняє фінансові кризи та соціальну нестабільність.

Протестують проти окремих рішень інтеграційних об'єднань (н-д, ЄС і НАФТА), що обмежують існуючі демократичні свободи.

Виступають проти жорстких заходів економічної політики урядів та інтересів бізнесу, які знижують соціальну захищеність чи ігнорують культурні потреби населення.

Засуджують дії міжнародних організацій (МВФ, Світовий банк) за нав'язування бідним країнам -боржникам власної волі, впливаючи на їх економічну політику, що вже не раз призводило до негативних наслідків в цих країнах.

Вимагають збереження навколишнього середовища та традиційних соціальних зв'язків. Організують гучні протести при нанесенні шкоди екології.

Особливості діяльності антиглобалістів

Основними формами дій антиглобалістів є:

- 1) *у короткостроковій перспективі* - зрив конференцій, самітів урядів глав держав та наднаціональних організацій, цілеспрямоване завданням збитків окремим ТНК, підприємствам через їх бойкот, пошкодження майна тощо;
- 2) *у середньостроковій перспективі* - анулювання, реорганізація та демократизація існуючих наднаціональних організацій та конференцій;
- 3) *у довгостроковій перспективі* - розробка альтернативних варіантів прийняття рішень, усунення соціальних, економічних, ідеологічних розбіжностей між державами.

Основними рисами сучасного антиглобалізму є:

децентралізація, горизонтальна (функціональна) кооперація, гнучкість, швидка зміна форм виступів, легкість та швидкість створення і розпаду структури, відсутність будь-яких кордонів для входу/виходу, загальнодоступність мережевих ресурсів, рівні права, антиринкове спрямування.

Основними правилами антиглобалістських рухів є: інтернаціоналізм, інтеркласовість, інтерідеологічність.

Структуризація антиглобалістсь кого руху

- 1. Поміркований напрям антиглобалізму.** Дане крило очолює Асоціація громадян за оподаткування фінансових операцій (АТТАК), формування якої у червні 1998 р. у Франції вважають зародженням руху антиглобалістів. Виступають за впровадження «податку Тобіна» на спекулятивні фінансові операції, який був запропонований у 1972 р. з метою більш ефективного розподілу капіталу серед країн третього світу. Ключовою ідеєю поміркованого крила є ідея т.з. «демократії участі».
- 2. Радикальний (руйнівний) напрям антиглобалістів.** Виступають за створення альтернативної державі моделі управління суспільством, незалежну від влади великого капіталу. Висловлюють утопічні ідеї утворення єдиного глобального простору на засадах федеральної імперії з єдиним центром прийняття глобальних рішень.

Проблеми глобалізації (відео)

Who Really Wins From Globalization? (Pros and Cons of Globalization)

<https://www.youtube.com/watch?v=ovFjvcd6q1w>

The Problem with Globalization

[The Problem with Globalization – YouTube](#)

Inequality: Globalisation

[Inequality: Globalisation - YouTube](#)